

REJSERAPPORT

BØRNE- OG UNDERVISNINGSSUDVALGET

Tid: Den 24.-25.februar 2015
Sted: Stockholm
Deltagere: Louise Schack Elholm (V), Finn Thranum (V), Julie Skovsby (S), Karin Gaardsted (S), Annette Vilhelmsen (SF), formand, Lars Dohn (EL), Merete Riisager (LA) og Daniel Rugholm (KF)
Ledsaget af: Jørgen Nielsen, udvalgssekretær og Lene Gregersen Kaasgaard, udvalgsassistent. Fra Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale forhold: Nina Eg, direktør, og Thomas Rasmussen, fuldmægtig.

1. Formål

13. april 2015

Formålet med studieturen var at studere det svenske dagtilbudsområde, herunder ejerformer, kvaliteten i dagtilbud og pædagogisk praksis. De indsamlede informationer og indtryk skal bl.a. indgå under en kommende drøftelse af den udredning af ejerformer på dagtilbudsområdet, som p.t. pågår i Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold. Udredningen har til hensigt at se på, om de nuværende regler for de forskellige ejerformer på dagtilbudsområdet bidrager til at understøtte kvalitet, nærdemokrati og forældreinddragelse samt hindre social opsplitning.

Ref. 15-000292-1

2. Væsentligste punkter fra besøget

Dagtilbud i Sverige

I Sverige har kommunerne ansvaret for dagtilbudsområdet. Skolinspektionen fører statsligt tilsyn med kvaliteten af kommunalt dagtilbud. Private aktører har ret til at drive dagtilbud på markedsvilkår med kommunalt tilskud og kan etablere sig i en kommune og udbyde dagtilbud. Kommunerne har pligt til at yde tilskud til private dagtilbud, hvis de opfylder lovmæssige krav om bl.a. mål og retningslinjer i læreplan. Kommunen skal yde et tilskud til private dagtilbud per barn, som svarer til omkostningerne ved kommunalt dagtilbud. Forældrebetalingen er fastsat i skoleloven og kan ikke fraviges - heller ikke af private dagtilbud. Private dagtilbud kan således ikke opkræve ekstrabetaling fra forældrene. Kommunen har ikke pligt til at anvise børn til private dagtilbud. Det er op til et privat dagtilbud selv at tiltrække det nødvendige antal børn. Private dagtilbud kan ikke afvise børn, hvis der er plads på institutionen. Ca. 20 pct. af børn mellem 1 og 5 år er tilknyttet privat dagtilbud. Kommunen fører tilsyn med private dagtilbud efter samme regler som det statslige tilsyn med kommunale dagtilbud.

Nacka Kommune

Udvalget besøgte Nacka Kommune, som har en stor andel 1-5 årige børn i private dagtilbud (ca. 50 pct.). Andelen af børn i private grundskoler er til

sammenligning ca. 20 pct. Kommunen oplyste bl.a., at kommunen driver dagtilbudsområdet efter 4 grundlæggende principper: Adskillelse af finansiering og drift, konkurrence gennem kundevalg, konkurrenceneutralitet og bemyndigelse af ansvar og beføjelser til det lavest effektive niveau. Kommunen fastlægger størrelsen af tilskuddet per barn efter alderstrin. Tilskuddet - som er ens for kommunale og private institutioner - omfatter som udgangspunkt alle udgifter ved dagtilbuddet. Tilskudsstørrelse varierer fra kommune til kommune - Nacka Kommune har et relativt højt niveau.

Nacka Kommune har – modsat nogle andre kommuner - ingen holdning til, hvor stor en andel private dagtilbud udgør i kommunen. Det er kunden/forældrene, som vælger. Nacka Kommune fokuserer på og arbejder med kvaliteten i dagtilbud ud fra overordnede målsætninger om maksimalt udvikling, stimulerende læring, reel indflydelse og trygt arbejdsmiljø.

Udvalget besøgte Ektorps Forskola, som er en kommunal daginstitution i Nacka Kommune, og blev herunder orienteret om institutionens indsats for børn med særlige udfordringer. Mulighederne for inklusion på daginstitutionen skal ses i sammenhæng med institutionens adgang til at søge ekstra ressourcer til opgaven samt en kombination med særligt tilrettelagte programmer for disse børn sammen med børn med tilsvarende særlige behov fra andre institutioner.

En forælder til en handicappet pige på institutionen (Maya) med væsentlige udfordringer oplyste, at det havde været et aktivt tilvalg for hende at vælge en almindelig daginstitution for Maya frem for en specialinstitution. På en specialinstitution vil man efter forældrerens opfattelse fokusere på Mayas begrænsninger, hvorimod alt som udgangspunkt kan lade sig gøre på denne daginstitution. Maya ser ikke sine begrænsninger og er også meget populær blandt de andre børn.

Pysslingen

Udvalget mødtes med Pysslingen Skoler. Pysslingen er en af de største private aktører på dagtilbudsområdet i Sverige. Pysslingen er en del af Sveriges største private uddannelsesvirksomhed AcadeMedia, som er en organisation, som agerer på tværs af hele uddannelsesområdet (dagtilbud, skoler, gymnasier og voksenuddannelse), hvilket giver økonomiske fordele ift. f.eks. fælles administration og drift.

Pysslingen Skolar oplyste bl.a. på mødet, at virksomheden omfattede et stort antal før- og grundskoler (1-16 år) med forskellige profiler og pædagogikker. Pysslingen lagde bl.a. stor vægt på at have lærerne i fokus, en læse-skrive-regne-garanti i 1. klasse samt en generel høj kvalitet i undervisningen. Pysslingens før- og grundskoler har generelt ikke problemer med at tiltrække

børn og elever, men det beror bl.a. på beliggenhed, skolens/daginstitutionens omdømme og forældrenes aktive skolevalg. Pyslingens dagsinstitutioner og skoler kan ikke afvise børn, hvis der er ledige plads, og har en meget varieret forældrekræds. Der er ingen brugerbetaling og ikke noget økonomisk mellemværende mellem forældre og skole/daginstitution. Pyslingen er et aktieselskab, som tilstræber at opnå et godt økonomisk resultat. Der bliver ikke udbetalt udbytte til aktionærerne. Overskud bliver geninvesteret i virksomheden.

Udvalget besøgte Lännesta Förskola, som er en institution under Pyslingen. Leder og pædagoger nævnte som fordele ved at være en privat institution under Pyslingen frem for en kommunal institution: Kortere beslutningsproces, mere selvbestemmelse, kortere afstand til chefer, hurtigere adgang til hjælpefunktioner samt prioritering af arbejdet med udvikling.

Läraryrket

Udvalget mødtes med Läraryrket, som er et brancheforbund, som spænder fra dagsinstitution (førskole) til videregående uddannelser, og som har ca. 230.000 medlemmer. Läraryrket oplyste bl.a., at førskolen i Sverige er god og bør være ligeværdig med grundskolen, men at der er store kvalitetsforskelle. Alle børn – også i førskolen - bør have ret til uddannede lærere, men elev/lærerratio varierer meget skolerne i mellem. Der er for få lærere i førskolen, og kompetenceudvikling bør prioriteres mere. De fritstående skoler har færre elever per lærer, men til gengæld færre uddannede lærere. De private daginstitutioner er omfattet af samme skolelov og læreplan som de kommunale daginstitutioner, men Läraryrket mener, at de private daginstitutioner også burde omfattes af samme statslige tilsyn fra Skolinspektionen som de kommunale daginstitutioner (i stedet for kommunalt tilsyn). Der er generelt lærermangel i Sverige, og mange unge fravælger lærervejen. Lærerne mangler tid og forudsætninger for at tage pædagogisk ansvar, arbejdspresset er stort, og kontrol og bureaukrati fylder for meget.

Program, baggrund og præsentationer

Program og baggrundsmateriale fremgår af BUU alm. del – bilag 100. Som baggrund fremgik bl.a.

- Notat om dagtilbudsområdet – Private aktører på dagtilbudsområdet i Danmark
- Lovgivningsmæssige rammer og historisk udvikling (fra Produktivitetskommissionens beretning)
- Stordriftsfordele i små og forskellige institutioner (Case 13 fra Produktivitetskommissionens beretning)
- Kvalitetsmåling og opfølgning i Nacka Kommune (Case 11 fra Produktivitetskommissionens beretning)
- 100 færre institutioner (artikel af DLO i Børns Hverdag nr. 4, 2013)

Præsentationer, som udvalget fik fremvist under studieturen fremgår af BUU alm. del – bilag 107.

Opfølgning

Udvalget evaluerede studieturen på udvalgets møde den 24. marts 2015, hvor der blev givet udtryk for, at det havde været en god og udbytterig studietur. Der blev ikke på mødet givet udtryk for ønske om konkret opfølgning i udvalget på studieturen. Som nævnt ovenfor kan de indsamlede informationer og indtryk bl.a. indgå under en kommende drøftelse af den udredning af ejerformer på dagtilbudsområdet, som p.t. pågår.